

فضای عمومی شهری و تعاملات اجتماعی مطالعه موردی : مجموعه زندیه شیراز

علی سلطانی^{۱*}، مهشید رضایی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری دانشگاه شیراز، شیراز، معالی آباد، گلدفش ۲، دانشکده هنر و معماری، ali_soltani54@yahoo.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری دانشگاه شیراز، mahshidr69@yahoo.com

چکیده

این تحقیق با هدف مطالعه نحوه استفاده گروه های مختلف اجتماعی از فضاهای عمومی شهر و چگونگی رفتار آنها در این فضاها و نیز تحلیل میزان تاثیر عوامل مختلف بر کیفیت تعاملات اجتماعی شهروندان در فضاهای شهری صورت گرفته است. محدوده مورد مطالعه مجموعه ارگ کریم خان واقع در بافت تاریخی فرهنگی شهر شیراز با قدمتی بیش از دو قرن است. در این پژوهش از تکنیک مشاهده (Observation) برای شناخت مولفه های کیفیت فضای مورد بررسی استفاده شده و نیز با تکمیل پرسشنامه از استفاده کنندگان از فضا، نیازها، خواسته ها و توقعات آنها مورد شناسایی قرار گرفته است. نتایج نشان می دهد که متغیرهایی همچون مالکیت خودرو و جنسیت تاثیر در میزان استفاده از فضای مذکور نداشته است. اما براساس نتایج بدست آمده از تحلیل عاملی، برخورداری از دسترسی مناسب، امکان نشستن و غذا خوردن و نورپردازی مناسب، مهم ترین عوامل موثر بر میزان حضور شهروندان و برقراری تعامل اجتماعی ارزیابی شده اند. هم چنین بر مبنای تحلیل همبستگی، مشخص گردید که بین میزان تعامل با دیگر شهروندان و متغیرهایی مانند احساس امنیت، ادراک زیبایی و وقوع رویدادهای فرهنگی رابطه پیوستگی برقرار است. بطور کلی نتایج این تحقیق بیانگر آن است که فضای مجموعه زندیه از پتانسیل بالایی برای جذب شهروندان و امکان برقراری تعاملات اجتماعی برخوردار است و با ارتقاء شرایط محیطی و تاکید بر اقدامات زمینه ساز ارتباطات انسانی می توان وضعیت موجود را بهبود بخشید.

کلید واژه ها : تعاملات اجتماعی، انسان، فضای عمومی شهری، شیراز

۱- مقدمه

امروزه ابعاد انسانی فضاهای عمومی شهری بیش از هر زمان دیگر مورد توجه برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گرفته و مردم نیز مشتاقانه به حضور و مشارکت در چنین فضاهایی پاسخ مثبت داده اند. اما آنچه این فضاها را به لحاظ اجتماعی فعال می سازد، در درجه اول عوامل کالبدیست که بتواند زمینه ساز ورود و سپس توقف افراد درون فضا باشد؛ که در این باره می توان به عواملی چون دسترسی ها، جاذبه های بصری، عوامل طبیعی و بسیاری عوامل دیگر از این دست اشاره نمود. اما آنچه بیش از ابعاد کالبدی در حضور و تعامل اجتماعی افراد در فضاهای شهری موثر است، پیش بینی و خلق رویدادهای اجتماعی است که در عین ایجاد فرصتهای مشارکت در فعالیت های اجتماعی، می تواند زمینه ساز ارتقاء حس تعلق به مکان نیز باشد. بنابراین خلق یک فضای عمومی موفق، بهره گیری از توانهای اجتماعی آن و ارتقاء فرصتهای مشارکت در حیات مدنی، مستلزم شناخت